

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1983

BRNO 1985

silnému zředení porostů a ke vzniku mýtů. V místech se zahliněným povrchem údolní šterkopískové akumulace mohly být tyto plochy využívány k pastvě a vůbec pro zemědělskou výrobu. Menší frekvenci dřeva jilmu ve stavebních konstrukcích můžeme zdůvodnit preferováním této dřeviny ke sklizni letiny.

Literatura:

- B. Dostál, Zemnice s depotem pod valem Hradiska Břeclavi-Pohanska, SPFFBU 1977, E 22-23, 103-134.
 B. Dostál, J. Vignatiová, Výzkumy v Břeclavi-Pohansku v roce 1975, PV 1975 Brno 1977, 56-58.
 B. Dostál, J. Vignatiová, Břeclav-Pohansko 1979, PV 1979, Brno 1981, 37-39.
 F. Kalousek, B. Dostál, J. Vignatiová, A. Šik, Třetí pětiletí archeologického výzkumu Břeclavi-Pohanska /1969 - 1973/, SPFFBU 1977, E 22-23, 155-175.
 E. Opravil, Lesní dřeviny na Pohansku v době říše Velkomoravské, SPFFBU 1966, E 11, 133-136.
 E. Opravil, Die südmärhischen Wälder im jüngeren Holozän, Přírod. práce ústavu ČSAV Brno, N.S. 1/3, 69-116.

Die Ergebnisse von Holzanalysen aus Pohansko bei Břeclav /von den Grabungssaisonen 1968-1982/. /Bez. Břeclav/. Aus den Wälden und Baukonstruktionen von Siedlungsobjekten des slawischen Burgwalles Pohansko bei Břeclav wurde eine grosse Menge an Überresten von Bauholz - in dem an einigen Stellen die Eiche absolut überwog analysiert, nur vereinzelt hat man auch Ulmenholz verwendet. In der Wandflechtung der Hütten wurden Weidenruten festgestellt. Der hohe Verbrauch an Eichenholz bedeutete derzeit einen mächtigen Anspruch an die umliegenden Wälder. Einzig allem das häufige Eichevorkommen im ausgedehnten Marchauengebiet ermöglichte seine grosse Verwendung.

NÁLEZY UŽITKOVÝCH ROSTLIN NA POHANSKU U BŘECLAVI /ok. Břeclav/

Emanuel Opravil, AÚ ČSAV Brno

Ve srovnání s Valy u Mikulčic se na Pohansku u Břeclavi nalézají zbytky užitkových rostlin méně často. V roce 1978 bylo nalezeno několik nezuhelnatělých pecek a jejich zlomků na dně studny /Vignatiová 1982/; v letech 1979, 1981 a 1982 bylo při výzkumu sídelních objektů v prostoru nynější lesní školky proplaveno velké množství jejich hlinité výplně a podařilo se získat několik zuhelnatělých pecek, semen a obilek.

Výsledky analýzy zbytků plodů ze studny:

Corylus avellana L., líska obecná - 2 zlomky skořápek oříšků.

Prunus spinosa L., trnka - 1 zlomek a 2 celé pecky.

Výsledky analýzy semen a zbytků plodů z objektů v lesní školce:

Cerasus sp. třešeň - 9 zlomků pecek.

Cerasus fruticosa /Pall./ Wor., třešeň křovitá - 2 pecky; pecka je v obrysu široce kopinatá, na bázi tupá, na apexu tupě zašpičatělá; povrch pecky je hladký, hřbetní šev je tupě kýlovitý až zaoblený s názna-

délka mm 5,0

šířka mm 3,2

tloušťka mm 4,0

Cerus vulgaris Mill., višně obecná - 2 pecky; pecka je v obrysu okrouhlá, na bázi utatá, na apexu oválná, hřbetní šev je zřetelně kýlovitý až ostrý, jizva na bázi je výrazně široká;

rozměry pecek: délka mm 9,5 9,4

šířka mm 5,4 4,8

tloušťka mm 4,8 4,3

Cornus mas L., dřín obecný - 2 pecky úplné, 3 pecky silně poškozené, 3 zlomky pecek; rozměry nepoškozených pecek:

délka mm 9,5 9,4

šířka mm 5,4 4,8

tloušťka mm 4,8 4,3

Corylus avellana L., líska obecná - 3 zlomky skořápek oříšků.

Hordeum sp., ječmen - 4 zlomky obilek.

Hordeum vulgare L., ječmen víceřadý - 17 obilek se zbytky pluch; rozměry tří nejzachovějších obilek:

délka mm 4,9 6,7 5,9

šířka mm 2,6 3,1 2,8

tloušťka mm 2,2 2,4 2,4

Hordeum cf. vulgare, ječmen víceřadý? - 5 méně vyvinutých menších obilek s pluchami.

Persica vulgaris Mill., broskvoň obecná - 1 pecka celá, 2 zlomky pecek; pecka je v obrysu široce kopinatá, báze utatá, apex zašpičatělý, se stran silně zduřelá, povrch nepravidelně brázditý; na hřbetním švu je široká a mělká rýha s nestejně vysokými a ostře kýlovitými okraji; břišní šev je mírně vystouplý, zaoblený až tupě kýlovitý; tloušťka stěny endokarpu činí u zlomků 4 mm; rozměry pecky:

délka mm 21,0

šířka mm 12,5

tloušťka mm 17,4

Pisum sativum L., hrách setý - 2 silně poškozená semena, 5 polovin semen se zbytky osemení; zachovalejší semeno má Φ 4,9 mm a snad pochází od poddruhu *peluška* /ssp. *arvense*?/.

Prunus spinosa L., trnka obecná - 5 polovin, 2 zlomky a 2 celé pecky silně poškozené; všechny ssp. *spinosa*, 2 z toho asi var. *virgata*.

Secale cereale L., žito seté - 3 obilky, jejich rozměry:

délka mm 6,2 5,9 5,4

šířka mm 2,6 2,8 2,3

tloušťka mm 2,4 2,3 2,0

Triticum sp., pšenice - 1 zlomek obilky.

Triticum aestivocompactum, pšenice obecná shloučená - 32 obilek a 6 zlomků; rozměry nejzachovalejších obilek:

délka mm 4,5 5,1 3,9 5,0 4,0 4,3 4,1 4,5

šířka mm 3,0 3,2 3,0 2,9 3,2 2,0 2,8 3,9

tloušťka mm 2,8 2,5 2,4 2,8 2,5 2,5 2,8 2,6

Vicia sp., víkev - 3 semena se silně poškozeným osemením i hilem.

Vicia faba L., bob obecný - 2 oble hranatá semena s dosti poškozeným osemením Φ 5,1 mm a 5,4 mm.

Vitis vinifera ssp. *silvestris* /C. C. Gmel./ Hegi, réva vinná lesní - 3 semena; z toho jsou dvě v obrysu více méně kulovitá a s krátkým a úzkým nůskem, jedno semeno je štíhlejší /*vergens* ssp. *vinifera*/; rozměry semen:

délka mm 4,1 4,7 4,0

šířka mm 3,3 3,1 3,1

tloušťka mm 2,7 2,4 2,3

Nálezy zbytků užitkových rostlin na Pohansku, ať pěstovaných nebo sbíraných, nelze zatím co do množství srovnávat s Valy u Mikulčic. Nicméně nám však potvrzují některé zajímavé skutečnosti o slovanské agri- a hortikultuře v 9. stol., zjištěné u nás prvně v Mikulčicích. Např. nález pecky broskvoně, která byla již ve více exemplářích zjištěna v Mikulčicích, podporuje názor, vyslovený v této souvislosti o vyspělosti velkomoravské hortikultury /Opravil 1972, 1978 aj./ . Podobně višně obecná se mohla u nás vyskytovat jen v sadech a zahradách, neboť planě u nás nikde nerostla; naopak u domácí lesní révy se mohly dát pokusy s jejím pěstováním. Další výzkum na Pohansku s nasazením plavicího zařízení snad přispěje k objasnění této problematiky. S mikulčickými nálezy se shodují i ostatní zjištěné pěstované plodiny - ječmen obecný, hrách, žito seté a pšenice obecná shloučená. Naprostá shoda je i mezi sbíranými plodinami - na obou lokalitách dřín obecný, višně křovitá, lesní réva, trnka a líska. Až na trnku a lísku patří dřín a višně křovitá ke druhům, které tu dnes již nikde poblíž nerostou; u lesní révy vinné je současný výskyt problematiky a vyžaduje další průzkum lužních lesů u okolí. Mimo révu jde vesměs o druhy sucho- a teplomilné, zvláště u dřínu a višně křovité. Jejich nálezy na Pohansku podobně jako na Valech u Mikulčic naznačují, že ve velkomoravské krajině měly xerofilní a subxerofilní doubravy a společenstva teplomilných křovin mnohem větší rozsah než v novověku /dnes jsou nejbližší vhodná stanoviště ve Valtické pahorkatině a v Mikulovské vrchovině/. Nálezy světlomilných dřevin jako je líska a trnka zřetelně prokazují řidší zápoj tehdejšího moravního luhu.

Literatura:

E. Opravil, Rostliny z velkomoravského hradiště v Mikulčicích, Studie AÚ ČSAV Brno, 1972, 1/2, 3-31.

E. Opravil, Rostlinná společenstva v okolí Mikulčic v období předvelkomoravském a velkomoravském, AR 1978, 30, 67-75.

J. Vignatiová, Velkomoravská studna z Břeclavi-Pohanska, SPFFBU 1982, E 27, 203-214.

Funde von Nutzpflanzen auf Pohansko bei Břeclav /Bez. Břeclav/. Auf dem slawischen Burgwall Pohansko bei Břeclav gelang es endlich verkohlte Getreidekörner, Samen und Kerne zu gewinnen: A/ von angebauten Pflanzen - vielzeilige Spelzgerste, Saaterbse, Saatroggen, Binkel, Saatackerbohne, Pfirsich, Weichsel, Haferschlehe; B/ von Sammelpflanzen - Haselnuss, Kornelkirsche, Strauchkirsche, Schwarzdorn, Wildrebe. Morphologisch handelt es sich um übereinstimmende Gattungen und Formen, wie auf Valy bei Mikulčice. Die Kerne der Kornel- und der Strauchkirsche beweisen, dass in der Burgwallzeit beide Holzarten auf den Terrassenstufen und niedrigen Anhöhen im unteren Marchtalgrund verbreitet waren, wo sie heute praktisch nicht mehr vorkommen.

VÝZKUM "PETROVY LOUKY" U STRACHOTÍNA V ROCE 1983 /okr. Břeclav/

Zdeněk Měřinský, AÚ ČSAV Brno

Na podzim roku 1982 došlo přes ubezpečení investora výstavby vodního díla Nové Mlýny, že nebudou prováděny skrývky na hradišti "Petrova louka" u Strachotína, k rozsáhlému odstranění ornice ve střední vyvýšené části lokality, při němž byla narušena řada objektů a zejména část kostrového pohřebiště. Již při povrchovém průzkumu zde byl nalezen stříbrný prsten, železná račlice, bronzový kroužek a množství keramiky i zví-

P ŘEHLED V Ý Z K U M Ů 1983

Vydává:	Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef P o u l í k
Redaktoři:	Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Řihovský
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě:	stříbrné nákončí opasku z kostrového hrobu z období stěhování národů v Boroticích /okr. Znojmo/
Tisk:	Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo:	ÚVTEL - 73332
Vydáno jako rukopis:	400 kusů - neprodejně